

בארה של תורה

פשוט עיון ודרש בפרשת השבוע ופניני השקפה ומוסר / נכתב ונערך ב"ה ע"י הרב ראובן גולן

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללים לאברכים מצויינים, רח"ה ח"ש 12

כתובת המערכת:

רחובות- ההגנה 56/5

טל' - 055-2537170

דוא"ל להערות וקבלת

העלון מדי שבוע:

rg5740@gmail.com

גליון 694 טבת תשפ"א שנה טו'

העלון מוקדש לע"נ מרת ירדנה (ירדן) בת רומיה ע"ה ע"י אחיה ידידנו היקר ר' אריה עמרני הי"ו

פרשת ויחי

אל תקברני ב"מצרים" שלך

"אל נא תקברני במצרים" (מז, כט)

אחד הספרים שהיו חביבים עלי בימי נעוריי היה ספר "קהלת יצחק" על התורה לרבי יצחק רייטבורד מוילנא (תלמידו של הבית הלוי) שבו מופיעים דרושים וחידושי תורה יקרים מפז.

בתחילת פרשתנו כתב הקהלת יצחק חידוש נורא בדרך דרש שבו טמון מסר חינוכי חשוב ורס. וזאת בהקדם מספר הערות בפסוקים: א. מדוע יעקב אבינו קורא רק ליוסף ולא לשאר בניו [ויעוין ברש"י שעמד בזה]. ב. מדוע השביעו דוקא בירכו. ואמנם מצינו שכן נהג אברהם אבינו שהשביע לאליעזר בירכו, אך הוא עשה כן משום שזאת היתה לו מצוה ראשונה ובאה לו על ידי צער [כפי שפירש רש"י לעיל כד, ב], וביעקב לא שייכים טעמים אלו. ג. עוד קשה ייתור הלשון של "ונשאתני ממצרים", שכבר אמר "אל נא תקברני במצרים", ודי היה לו לומר "ושכבתי עם אבותי וקברתני בקבורתם". ד. מדוע התפעל כל כך יעקב מיוסף שהבטיח לעשות את מבוקשו ולהוליכו לארץ כנען עד שהשתחוה לשכינה עבור זה על שהיתה מיטתו שלמה [כפי שפירש רש"י], והלא לכאורה מי לא יעשה כן למלא משאלות אביו קודם פטירתו, ומהו הגדלות שראה יעקב ביוסף בדבר זה. וביאר רבי יצחק רייטבורד, שהנה עיקר יגיעת האדם בעולם הזה היא בגידול בניו, וכמו שאמרו "ואת עמלנו- אלו הבנים", ועיקר הצלחת הבנים הוא כשהולכים בדרך ה' ועמלים בתורה ומקיימים מצוות, שעל ידי כן האב מאושר בעולם הזה ובעולם הבא, כי "ברא מזכה אבא", ובנו בתורתו ובמעשיו יעלה את נשמת אביו לאחר פטירתו למעלה למעלה עד אין קץ. מאידך, כשאין הבנים הולכים בדרך ה' חלילה, זהו אסון נורא להורים, הגורם להם סבל רב בעולם הזה, ודינים קשים בעולם הבא.

ולכן, כשראה יעקב שקיצו קרב שלח לקרוא ליוסף, כי מראובן ושמעון ושאר בניו לא היה ירא ולא חשש לרוחניותם, כי הם מעולם לא שינו את לשונם וכל חייהם הסתופפו בחצרות בית ה', ובודאי שימשיכו בכך לאחר מותו, אך מיוסף היה ירא, כי הוא היה משנה למלך, והיה זמן רב לבדו במצרים, ומחמת כן חשש יעקב שמא רק בימי חייו שמר יוסף תורה ומצוות כדי שלא לצער את אביו, אך לאחר מותו יגרר אחר מצרים. ולכן "ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו, אם נא מצאתי חן בעיניך, שים נא ידך" כלומר כוחך [כמו "יש לאל ידי"] "תחת ירכי", כלומר תחתי ובמקומי [על דרך שאמרו "עובר ירך אמו הוא"], ונתכוין לומר לו, ראה נא להקדיש את כל כוחך ועמלך לעבוד את ה' תחתי, ובזה "ועשית עמדי חסד ואמת", כי זהו החסד האמיתי שעושה הבן עם האב, שבזה נדמה כאילו חי הוא ולא מת.

והוסיף וביקש ממנו "אל נא תקברני במצרים", רוצה לומר אני מתחנך אליך ומבקש ממך אלא אל תקבור אותי במצרים שלך, כלומר אני חושש מה"מצרים" שלך, שאתה משנה למלך והנך זמן רב במצרים ואולי ח"ו התקררת על ידי זה מלילך

בדרך ה', ובזה תקבור אותי ותגרום לי לדינים קשים ונוראים. וזאת אבקש ממך "ושכבתי עם אבותי, ונשאתני ממצרים", שאדרבה אם תתמיד ללכת בדרך ה', הרי שדוקא משום גדולתך במצרים יהיה בכך קידוש השם גדול וזה יגרום עליו נחת רוח לנשמתו, וזהו "ונשאתני" מלשון נשיאות, שתישא ותרומם את נשמתו כשתלך בדרך ה'.

ויוסף אכן הבטיח לאביו "אנכי אעשה כדברך" ואף נשבע על כך, ומחמת כן "וישתחו ישראל על ראש המיטה", שבודאי שאם יוסף נשבע לא יעשה שקר בנפשו וצדיק יסוד עולם הוא ועובד ה' באמת, ויעבדנו אף לאחר מיתת אביו, ומשכך שמח לבו והודה לה' על שמיטתו שלימה ואין פרץ ואין יוצאת.

כשהאבא זועק לבנו מתוך האש

ב. ואתה קורא יקר שים לנגד עיניך את דברי מרן החפץ חיים זיע"א בספר אהבת חסד (חלק ב' פרק טו' בהערה): "יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם לנשמת אבותיהם, ועושים להם מצבה של אבן שיש יקרה ומפותחת בפיתוחי חותם באותיות מוזהבות, ויש שמוסיפים נטיעות יפות וכדו' מתענוגי בני אדם, ומפזרים על כך ממון הרבה וחושבים שבזה עושים נחת רוח גדולה לנפטר. וכמה טעות טועים אלו האנשים, כי באמת הנפטר מכיר שם בעולם האמת את התכלית הנרצה של תורה ומצוות, כי הוא רואה שזו היא הסחורה היקרה המהלכת שם בכל העולמות, ועבורם יתענג האדם לאור באור החיים. ואז יקרה מפז אצלו אפילו מצוה קלה שעשה בעולם הזה, ומתמרמר הרבה על עצמו, על שכילה ימי חייו בהשגת תענוגי הבל וכבוד. ואם כן, מה נחת רוח יוכל להגיע לו, כשרואה שבניו, שכילה עליהם כל כוחותיו, וחשב עליהם בחייו שהם יצילו אותו מן הדין, ולבסוף הם מוסיפין עוד תענוגי הבל כאלה".

"ויותר טוב היה שישומו מצבה שאינה יקרה כל כך, וביתר הממון יקנו ש"ס ויניחוהו בבית המדרש, ויכתבו עליו שהוא לזכר נשמת אביהם, או יעשו גמ"ח קבוע לזכר נשמתו, ובזה תתעלה נפשו מאד, כי בכל הלואה והלואה נוספת להם מצות עשה מהתורה, וממילא נוספת זכות לאביהם גם כן".

"וכתב בספר "יש נוחלין" שזכויות ומצוות שעושה הבן אחר מיתת אביו, הוא כפרה לנפש אביו. וכתב על זה בנו, בעל השל"ה, וזה לשונו: ולא זו בלבד שמציל את אביו מדין גיהנם ומייסורים, אלא אף זו שמכניסו אחר כך לגן עדן, ונותנו במחיצת הצדיקים".

"ויצייר האדם בנפשו, אילו היה הוא עצמו מושלך באש או בשאר ייסורים קשים, כמה היה חפצו ותשוקתו שבניו יכנסו בעובי הקורה בעבורו באיזה עצה שיוכלו להצילו מזה העונש הנורא. וכך יראה הוא בעצמו לעשות עבור נשמת אביו ואימו, שעמלו בכל כוחותיהם עליו, עד שעשאוהו לאיש, להצילם בכח מעשיו הטובים מעונש עוונותיהם המר, ויראה להרבות עבורם

שמואל בן שלמה ובנת ואדעי ז"ל
יעקב בן רחל אבגי ז"ל
יפה בת מוזל עבוד ע"ה
אברהם בן יצחק ורבקה פינטו ז"ל

הרב חוואטו יצחק בן יהודה לוזון ז"ל
משה יעקב בן יצחק צבי ז"ל ע"י דרעי
ראובן בן קרול ובלנקה ז"ל כרמון
עליה בת סעדה זיאנו ע"ה

יוסף בן דוד ז"ל ע"י גב' מורחי
ר' ישראל בן חסן אלוני ז"ל
אברהם בן סולטנה דמרי ז"ל
מרים בת מנטינה רוקח ע"ה

ר' בנימין בן סלחה ז"ל ♦ סרה בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל ♦ נאזה בת האגה ע"ה
אהרן בן יחיא ז"ל ♦ רחל בת סאלחה ע"ה
יחיא בן סלאת ז"ל

תורה וצדקה וחסד כפי כוחו, שבזה יצילם מגיהנם ויביאם לחיי עולם הבא. ובמידה שאדם מודד בה ימדדו לו".

חבר הכנסת שכח לומר קדיש באזכרת אביו אך החזון איש גילה לו מה הקדיש הגדול ביותר

ג. בספר "במחיצת רבינו" על הגאון רבי יעקב קמינצקי ז"ל (עמ' 186) מובא בשמו שהקדיש הראשון שמצינו בתורה לא אמרוהו הבנים אחרי מיתת אביהם אלא האב עצמו אמרו קודם מיתתו. שכן על הפסוק "ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם" (להלן מט, א) מובא בתרגום ירושלמי שרצה יעקב לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו השכינה וחשש שמא יש פסול בבניו, והם ענו ואמרו לו "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד", ואז שמח יעקב ואמר "יהא שמייה רבא מברך לעלמי עלמין".

ומכאן הוכיח הרב קמינצקי שאמירת הקדיש אינה תפילה בעד נשמת המת [שאם לא כן כיצד שייד שיעקב יאמר כן על עצמו בחייו] אלא גדרה הוא קבלת עול מלכות שמים וקבלת עול לקדש שם שמים, ועל כן אם הבנים מקבלים על עצמם להמשיך את מסורת האבות ולהמשיך בדרכו של האבא בתורה ומצוות ומעשים טובים הרי זה עליו גדול וזכות לנפטר וזהו ה"קדיש" הגדול ביותר.

ד. בספר "במחיצתם של גדולי התורה" (א' עמ' 42) מספר שלוחא דרבנן הרב שלמה לורנץ ז"ל, שבראשית שנת תשי"ג נסע לאנגליה כדי לשהות בימים הנוראים בעיר בורנמות', עיר נופש ידועה שבתקופה זו של השנה התרכזו בה עשירים רבים. מטרת הנסיעה היתה גיוס כספים עבור כפר הנוער חזון יחזקאל שהוקם על ידי צעירי אגודת ישראל.

וכך הוא כותב: "בהתקדש החג לפני תפילת ערבית דרשתי בפני הקהל בבית המלון שם וההצלחה האירה לי פנים, וכך עשיתי בבתי מלון נוספים שהיו במקום. אולם כאשר הגיעה שעת התפילה וראיתי את טיב המחיצה המפרידה בין גברים לנשים שספק אם היה ניתן לכנותה בשם מחיצה ואולי היתה כשרה בדיעבד העדפתי להתפלל לבדי בחזרי".

"יום הזכרון של אבי זצ"ל חל בראש השנה וכמובן התכוננתי לומר קדיש כבכל שנה אולם מאחר שבאותו ערב לא התפללתי בציבור שכחתי לומר את הקדיש ונשכח ממני ענין היארציית של אבי בכלל. עובדה זו גרמה לכך שגם למחרת כאשר התפללתי בציבור במקום כשר נשכח ממני שעלי לומר קדיש וכך עבר עלי ראש השנה בלי שאגיד קדיש אחרי אביו".

"כאשר נזכרתי בכך היה מאוחר מדי. לא ניתן לתאר במילים את גודל הצער ואת שברון הלב שאחזני. נפשי היתה עגומה עלי עד כדי כך שגמלה החלטה בלבי שמאחר שעבודתי הציבורית הביאה אותי למצב שאשכח לומר קדיש על אבי עלי להסיק את המסקנה ולפרוש ממנה לאלתר".

"היתה זו החלטה איתנה ברורה וסופית. חזרתי לארץ ישראל ומיד פניתי למרן החזון איש זיע"א על מנת להודיע לו על החלטתי הנחושה והסופית לחזור ללימודי בכלל כמאז ומקדם מאחר שנכשלתי בדבר חמור כל כך והזנחתי את יום הזכרון של אבי בעקבות התמסרותי לעבודת הציבור".

להפתעתי אמר לי מרן החזון איש, "איני מבין מה אתה שח הלא אמרת קדיש?". חשבתי לרגע שמרן לא הבין אותי, וחזרתי ואמרתי לו, "לא כן, לא אמרתי קדיש!".

אך מרן חזר והשיב לי, "טועה אתה, כי אכן אמרת קדיש! כי מה ענינו של קדיש ביום היארצייתו? שכאשר הבן מקדש את שמו של הקב"ה ברבים עושה הוא נחת רוח לנשמת הוריו. וכי יכולה להיות נחת רוח גדולה מזו שויתרת על נוחיותך הפרטית, נסעת למרחקים, התפללת בראש השנה ביחידות ללא מנין- והכל כדי לשאת בעול הציבור?! אין לך קדיש גדול מזה!!!".

"אין צורך לומר שמילים אלה שיצאו מפי מרן השפיעו עלי וחזרתי בי מכוונתי לפרוש מעבודת הציבור. ואכן זכיתי להמשיך לשמש בעבודה זו שלוש שנים נוספות".

החזון איש כמו גם הרב קמינצקי הורו לנו שהקדיש ענינו לקדש שם שמים, וקדושה זו אינה מתבטאת דוקא באמירת מילות הקדיש, אלא אף במעשיהם והליכותיהם של הבנים והבנות, שחיים חיי תורה וצועדים בדרך האבות מכת האבות, ולכן עומדת להורים זכות גדולה זו של ילדים שמקדשים שם שמים בעולם הזה ויש להם נחת רוח עצומה מכך.

קח מטר לברכה במגדל אור של תורה וחסד!

בניית קומת בית הכנסת שע"י מוסדות "דרכי תורה"

בעיצומה. תרומת מטר מזכה בהנצחה במבואה מפוארת

להיכל בית הכנסת ובית המדרש שע"י "דרכי תורה".

לפרטים: 054-2637798 או 08-9452903

ניתן לתרום בנדירים פלוס.

זמני התפילות

בביהכ"נ "דרכי תורה"

שבת קודש פרשת ויחי

מנחה גדולה - 12:10

מנחה ערב שבת (קרבות) - 16:20

הדלקת נרות - 16:28

שחרית מנין נץ (קרבות) - 5:45

שחרית מנין מרכזי (קרבות) - 8:15

מנחה מנין א' (קרבות) - 13:30

תהלים לבנות - 14:00

תהלים לבנים - 14:30

הלכה - 14:00

גמרא ופרשת השבוע - 14:45

מנחה מנין ב' (קרבות) - 15:30

"רעוא דרעוין" - 17:15

צאת השבת - 17:20

ערבית מוצ"ש - 17:51

ימות החול

שחרית (קרבות) - א. מנין נץ. ב. 8:15.

מנחה (קרבות) - א. 13:00. ב. 16:25.

ערבית - 17:15.

שיעורי הרב ראובן גולן

בקול הלשון *6761

מיסודי מסעודה בת פרחא ע"י נעמן ע"ה

רינה בת מנטנה טייב ע"ה

שארל בן דונה מיארה ז"ל

שלום בן תריה עקיבא ז"ל

רחל בת זוהרה ממנן ע"ה

יוסף בן עליה גבאי ז"ל

משה בן חלימה וסאלם ז"ל ג'מיל

שלמה עמרם בן רחל ז"ל אזולאי

סעדה בת יוסף ונעמה זנדני ע"ה